

G`AFUR G`ULOMNING FRONT ORTIDAGI IJODI

Mavlonbek Abdumuminov Sirojiddin o`g`li

Toshkent davlat yuridik universiteti,
Ommaviy huquq fakulteti 2-bosqich talabasi
mavlonbekabdumominov5@gmail.com

*Taqdir kishilarni emas,
Kishilar taqdirni yaratadilar.
G`afur G`ulom*

Annotatsiya. Ushbu maqolada, buyuk o`zbek shoiri va adibi G`afur G`ulomning Ikkinchi Jahon urushi yillaridagi front ortidagi faoliyati va uning adabiyotdagi aks etgan qahramonliklari tahlil qilinadi. Shoirning urush davridagi she`rlarida yetimlik, vatanparvarlik va xalqning mashaqqatli hayoti kabi mavzular keng yoritilgan. Maqolada G`ulomning eng mashhur asarlari — “Sen yetim emassan” va boshqa shu kabi she`rlari, “Mening o`g`rigina bolam” va “Shum bola” asarlari orqali adibning ijodiy yondashuvi tahlil qilinadi. Shoirning urush yillaridagi adabiy faoliyati, uning xalqiga bo`lgan mehrini, uning jasorati va kuch-qudratini tasvirlashdagi o`zgacha uslubi ko`rsatib beriladi.

**Kalit so`zlar.** Ikkinchi jahon urushi, urush yillari, adabiyot, she`rlar, tasvirlash, front orti, xalq, vatanparvarlik, jasorat, yetimlik, mehnatkash xalq.

Kirish. G`afur G`ulom – o`zbek adabiyotining eng yorqin namoyandalaridan biri bo`lib, uning she`rlari va asarlari har doim o`zining hayotiy va ma`naviy ahamiyatini saqlab kelgan. Urush yillari, ayniqsa Ikkinchi Jahon urushi, G`ulomning ijodiy faoliyatining yangi bosqichini boshlab berdi. Shoir front ortida faoliyat yuritib, xalqni ruhiy jihatdan qo`llab-quvvatladi. O`zining ijodiy yondashuvi va she`rlarida xalqning jasorati, vatanparvarligi va kurashuvchanligi ustun bo`ldi. Urush davri – adib uchun nafaqat og`ir vaqt, balki xalqning birlashgan kuchini va qat`iyatini ko`rsatuvchi, umid va yurtning porloq kelajagi uchun kurash olib borish zaruriyati haqida yozgan davrdir.

Shoir urushning dahshatlari va halokatli oqibatlari, ko`plab insonlarning falokatga uchragan taqdiri haqida yozgan. G`ulomning she`rlarida bolalarning yetim qolishi, ayollarning erlarini va o`g`illarini yo`qotishi, shuningdek, urushning insoniyatga yetkazgan fojialari tasvirlanadi. Bu davrda adib xalqning ruhiy holatini, ularning og`ir hayotini va katta qiyinchiliklarga qarshi kurashishlarini o`zining she`rlarida yoritdi. Shu bilan birga, G`ulomning asarlari xalqni umid bilan yashashga undaydi. U o`zining she`rlarida ruhiy kuch va iroda, yurtga bo`lgan sevgini targ`ib qildi.

Asosiy qism. G`afur G`ulomning urush yillari asarlari faqat ularning estetik maqsadlari bilan cheklanib qolmaydi. Shoirning “Sen yetim emassan” she`ri, ayniqsa, o`zining muhim ahamiyatiga ega. Ushbu she`rda G`ulom, ota-onasini yo`qotgan bolalarga muhim bir xabarni yetkazadi. Ularda o`zining vataniga bo`lgan sadoqatini, uning himoyasini, xalqning

mehribonligini topish imkoniyati bor. Shoir, vatan, xalq va uning ajralmas bir qismi bo‘lgan oilaning muhimligini ta’kidlaydi. U shunday deb yozadi:

*Sen yetim emassan,
Tinchlan jigarim.
Quyoshday mehribon
Vataning – onang.
Zaminday vazminu,
Mehnatkash, mushfiq,
Istagan narsangni tayyorlaguvchi...*

Bu misralarda, G‘ulom bolalariga o‘zlarining yurtlari bilan bog‘lanishni va yurtni himoya qilishni, uning barcha farovonliklarini qadrlashni o‘rgatadi. Urushning eng og‘ir va quvonchsiz vaqtlari ham o‘ta ko‘tarinki ruhda yashashga da’vat etadi.

Shoirning “Mening o‘g‘rigina bolam” asarida, o‘zbek xalqining ezgu qadriyatlari va insonparvarlik tuyg‘usi yaxshilab ko‘rsatilgan. Bu asarda, hayotdagi barcha qiyinchiliklarga qarshi kurashish, hatto o‘g‘rilik kabi so‘zlar ham mehrga, o‘zaro yordamga va o‘zlikni anglashga olib borishini ko‘rsatadi. Asarda bechora oilaning tushkun holatdagi bir a‘zosi bo‘lgan o‘g‘ri ham, o‘zbek xalqining eng yaxshi sifatlari bilan tanishtiriladi. Shoir o‘g‘rilikni boshqa bir yondashuv bilan — asosiysi insonga xos bo‘lgan samimiylik va insoniylik bilan ko‘rsatadi. Shuningdek, “Shum bola” asarida, urush yillarida yetim qolgan bola o‘zining quvnoq va optimistik ruhini saqlab qoladi. U qiyinchiliklarga to‘la hayotda ham xushchaqchaq bo‘lishi, o‘zining kichik sarguzashtlari orqali odamlarni xursand qilishga harakat qiladi.

G‘ulomning asarlari xalqning og‘ir vaqtlarida ruhiyatini qo‘llab-quvvatlashga, umidini saqlashga va birlashishga undaydi. Shoirning she’rlaridagi har bir obraz, har bir misra xalqning jismoniy va ruhiy shikastlanishiga qarshi kurash olib borayotganligini ko‘rsatadi. G‘afur G‘ulomning ijodi, ayniqsa urush yillari sharoitida, adabiyotning qanday kuchli vosita bo‘lishi mumkinligini ko‘rsatib beradi. U o‘zining she’rlari orqali xalqni yashashga, kurashishga va mehribonlikni qadrlashga chaqiradi.

Gapimiz xotimasida shuni aytish joizki, G‘afur G‘ulomning urush yillaridagi adabiy faoliyati nafaqat o‘z davrida, balki bugungi kunda ham o‘zining ahamiyatini yo‘qotmagan. Uning asarlari asosida kinofilmlar, spektakllar va boshqa san’at usullari orqali xalqimizning ruhiyatiga, qalbiga kirib bora olgan. Shoirning asarlari xalqning ruhiyatini ko‘rsatishda, uning mehnat, sadoqat, sabr-toqat va jasoratini ifodalashda katta rol o‘ynagan. G‘ulom o‘z she’rlari orqali xalqni birlashishga, kelajakka ishonch bilan qarashga va og‘ir sharoitlarda ham umidini yo‘qotmaslikka chaqiradi. Shoirning ijodi bugungi kunda ham o‘quvchilarda kuchli ta’sir o‘tkazmoqda va u o‘zbek adabiyotining eng oliy namunalaridan biri bo‘lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1) G`ulom, G`. Mening o`g`rigina bolam. Toshkent: Adabiyot nashriyoti.
- 2) G`ulom, G`. Shum bola. Toshkent: O`zbekiston nashriyoti.
- 3) Xudoyberdiyev, A. (2000). G`afur G`ulom va uning ijodi. Toshkent: O`zbekiston xalq nashriyoti.
- 4) Abdullayev, B. (1995). O`zbek shoirlari: G`afur G`ulom. Toshkent: Adabiyot va san`at nashriyoti.
- 5) “G`afur G`ulom ijodida milliy va umuminsoniy g`oyalar uyg`unligi / Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to`plami. – T.: TDYU, 2023.– 272 bet.